

Talu grantiau Coronafeirws i bob busnes sy'n gymwys i gael Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach, yr un fath â gweddill y DU

Y Pwyllgor Deisebau | 23 Mehefin 2020
Petitions Committee | 23 June 2020

Cyfeirnod: RS20/12927/2

Rhif y ddeiseb : P-05-968

Teitl y ddeiseb : Talu grantiau Coronafeirws i bob busnes sy'n gymwys i gael Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach, yr un fath â gweddill y DU

Cynnwys y ddeiseb : Ar 17 Mawrth 2020 cyhoeddodd y Canghellor y byddai pob busnes bach â llai na 9 o weithwyr ac sy'n gymwys i gael Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach yn cael grant o £10,000 (y Gronfa Grantiau i Fusnesau Bach).

Ar 8 Ebrill, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllaw diwygiedig o ran llety hunanarlwyo. Mae'r newid hwn mewn polisi wedi eithrio miloedd o fusnesau dilys rhag cael cyllid grant sydd ei angen arnynt yn druenus, gan nad oes ganddynt incwm yn ystod argyfwng y Coronafeirws.

Mae Llywodraeth Cymru wedi gorfodi pob busnes llety gwyliau i gau oherwydd argyfwng y Coronafeirws, ac mae'r holl leoedd a gadwyd wedi'u canslo. Erbyn hyn, nid oes gan y busnesau hynny unrhyw incwm ond maent yn dal i orfod gwario ar ariannu a chynnal a chadw'r eiddo, a gallai hynny beri caledi ariannol mawr.

Yng ngweddill y DU, mae pob awdurdod lleol wedi talu'r cyllid grant i fusnesau gosod gwyliau hunanarlwyo. Mae'n annheg iawn nad yw'r grantiau hyn a ariennir yn ganolog yn cael eu cymhwyso'n gyfartal ledled y wlad, ac yn groes i addewid y Canghellor.

Mae'r newid hwn mewn polisi eisoes yn achosi problemau yn yr ardal, fel y gwelir yn yr erthygl hon yn y wasg leol:

<https://www.dailypost.co.uk/news/north-wales-news/second-home-crackdown-hitting-genuine-18139173>

Llofnodwch i ofyn i Lywodraeth Cymru ddiddymu'r newid polisi hwn a dosbarthu'r Gronfa Grantiau i Fusnesau Bach yn deg fel y gwnaed yng ngweddill y DU.

1. Y cefndir

Fel rhan o'i hymateb i bandemig y coronafeirws, mae Llywodraeth Cymru wedi gweithredu nifer o **gynlluniau i gefnogi busnesau**, gan gynnwys drwy grantiau sy'n gysylltiedig â gwerth ardrethol eiddo.

Mae gwerth ardrethol eiddo yn amcangyfrif o faint y gellid ei rentu fesul blwyddyn ar y farchnad agored ar adeg benodol. Mae Asiantaeth y Swyddfa Brisio (VOA) yn asesu gwerth ardrethol yr holl eiddo annomestig yng Nghymru a Lloegr.

Ar gyfer y rhan fwyaf o eiddo, mae Asiantaeth y Swyddfa Brisio yn casglu manylion tystiolaeth rhentu. Mae'n pennu gwerthoedd sylfaenol cyffredin fesul metr sgwâr ar gyfer eiddo tebyg mewn ardal, ac yna'n addasu'r rhain er mwyn ystyried nodweddion unigol eiddo ac yna'n cymhwysu hyn i arwynebedd llawr yr eiddo.

Mae eiddo megis tafarnau a gwestai mawr lle mae'r gwerth rhentu'n gysylltiedig â throsiant yn cael eu prasio gan ddefnyddio'r dull derbynebaw a gwariant. Mae hyn yn defnyddio eu potensial masnachu, a'u proffidioldeb, fel dangosydd gwerth. Mae Asiantaeth y Swyddfa Brisio wedi cytuno ar god ymarfer ar gyfer prasio tafarnau â chyrff cynrychioliadol masnach sy'n nodi sut mae'r dull hwn yn gweithio'n ymarferol. Nid yw eiddo penodol megis ysbyty neu waith dur fel arfer yn cael eu rhentu. Ar gyfer eiddo megis hyn, defnyddir dull a elwir yn sail contractwr i neilltuo gwerth ardrethol i eiddo. Mae hyn yn edrych ar gost disodli'r adeilad ac, ar ôl ei addasu, yn cymryd canran benodedig o'r gost honno fel y gwerth ardrethol.

Mae eiddo yn ddomestig ac felly'n destun treth gyngor os caiff ei ddefnyddio'n gyfan gwbl at ddibenion llety byw. O ran asesu ardrethi busnes ar gyfer eiddo neu

gartref gwyliau hunanarlwyo, o 1 Ebrill 2010 ymlaen yng Nghymru, mae eiddo yn annomestig, ac felly'n rhwymedig i dalu ardrethi annomestig, os yw Asiantaeth y Swyddfa Brisió yn fodlon:

- y bydd ar gael i'w osod yn fasnachol fel llety hunanarlwyo am gyfnodau byr sy'n dod i gyfanswm o 140 diwrnod neu fwy yn y 12 mis canlynol;
- bod diddordeb y trethdalwr yn yr eiddo yn galluogi iddo ei rentu am gyfnodau o'r fath;
- yn y 12 mis cyn yr asesiad bu ar gael i'w osod yn fasnachol fel llety hunanarlwyo am gyfnodau byr yn dod i gyfanswm o 140 diwrnod neu fwy; a
- bod y cyfnodau byr y'u gosodwyd mewn gwirionedd yn dod i gyfanswm o 70 diwrnod o leiaf yn ystod y cyfnod hwnnw.

Daeth Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Cymru) 2020 i rym ar 26 Mawrth a byddant yn parhau mewn grym nes y ceir rhybudd pellach. Mae'r rheoliadau hyn yn gosod rhwymedigaeth ar berchenogion busnesau o'r fath a gwmpesir gan y rheoliadau hynny (sy'n cynnwys eiddo hunanarlwyo) i ymdrechu hyd eithaf eu gallu i adael y safle, heblaw am y rhai a gwmpesir mewn rhai eithriadau, a chymryd camau i gau at ddefnydd masnachol.

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Ar 19 Mawrth, cyhoeddodd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd becyn cymorth i fusnesau sy'n ymdrin â COVID-19. Daeth y cynllun hwn yn dilyn cyhoeddiad ar 17 Mawrth ynghylch cymorth i fusnesau.

Mae'r cymorth hwn yn cynnwys Rhyddhad Ardrethi Busnes 100 y cant ar gyfer pob eiddo a ddefnyddir ar gyfer manwerthu, hamdden a lletygarwch. Diwygiwyd hyn wedyn ar 24 Mawrth i beidio â chynnwys eiddo sydd â gwerth ardrethol o £500,000 neu fwy.

Cyflwynodd y pecyn cymorth ddau grant i fusnesau sy'n bodloni meini prawf penodol, sy'n cael eu darparu drwy awdurdodau lleol. Y rhain yw:

- **Grant 1:** Mae grant o £25,000 ar gael i fusnesau manwerthu, hamdden a lletygarwch mewn adeiladau sydd â gwerth ardrethol rhwng £12,001 a £51,000. Mae hyn yn cynnwys busnesau sy'n meddiannu eiddo fel siopau, bwytai, caffis, lleoedd yfed, sinemâu, lleoliadau cerddoriaeth fyw, gwestai, tai llety, lletyau a llety hunanarlwyo.

-
- **Grant 2:** Grant o £10,000 i bob busnes sy'n gymwys i gael **Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach** yng Nghymru sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai.

Estynnwyd y cynllun grant ar **6 Mai** i bob trethdalwyr sy'n gymwys i gael rhyddhad elusennol a rhyddhad i Glybiau Chwaraeon Amatur Cymunedol, sy'n gweithredu yn y sectorau manwerthu, hamdden a lletygarwch mewn eiddo sydd â gwerth ardrethol o £12,000 neu lai. Gallent gael mynediad at grant o £10,000 drwy'r cynllun.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi **canllawiau** ynghylch y grantiau COVID-19 i fusnesau sy'n gysylltiedig ag ardrethi busnes. I ddechrau, nid oedd hyn yn cynnwys meini prawf penodol mewn perthynas ag eiddo hunanarlwyo. Fodd bynnag, yn dilyn hynny, mae meini prawf o'r fath wedi'u cynnwys yn y canllawiau. O 20 Ebrill 2020 ymlaen, mewn perthynas â llety hunanarlwyo, ni fydd eiddo yn gymwys am y grantiau oni bai fod y meini prawf canlynol yn cael eu bodloni:

- Bod y llety hunanarlwyo yn gallu dangos cyfrifon masnachu ar gyfer y ddwy flynedd yn uniongyrchol cyn blwyddyn ariannol gyfredol y busnes
- Bod y llety hunanarlwyo wedi cael ei osod am o leiaf 140 diwrnod ym Mlwyddyn Ariannol 2019-20
- Mai'r busnes llety hunanarlwyo yw prif ffynhonnell incwm y perchennog (o leiaf 50 y cant).

Mae Llywodraeth y DU hefyd yn cynnig grantiau tebyg i fusnesau yn Lloegr:

- Grant o **£10,000** i fusnesau bach sy'n gymwys i gael **Rhyddhad Ardrethi i Fusnesau Bach** neu **Ryddhad Ardrethi Gwledig** (mae'r trothwy ar gyfer busnesau bach yn Lloegr yn golygu eiddo sydd â gwerth adrethol o dan £15,000).
- Grant o **£25,000** i **busnesau manwerthu, lletygarwch a hamdden** sydd â gwerth ardrethol dros £15,000 ac o dan £51,000.

Nid yw meini prawf cymhwysedd ychwanegol sy'n ymwneud yn benodol ag **eiddo hunanarlwyo** wedi'u cynnwys yng **nghanllawiau** Llywodraeth y DU ar gyfer Lloegr.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mae pandemig y coronafeirws, gan gynnwys cymorth i fusnesau, wedi bod yn ganolbwynt i weithgarwch Senedd Cymru yn ystod y pandemig.

Gofynnwyd i Brif Weinidog Cymru am y newid i'r canllawiau ynghylch eiddo hunanarlwyo yn y Cyfarfod Llawn ar **29 Ebrill**, ac fe nododd y canlynol:

Rydym ni wedi newid y cyngor i lywodraeth leol ynghylch llety hunanarlwyo oherwydd y sylwadau a dderbyniwyd gennym ni gan awdurdodau lleol yng Nghymru... nad oedd y system yn gweithredu yn y ffordd a oedd yn gwneud yn siŵr bod cymorth yn mynd i'r bobl iawn.

Aeth y Prif Weinidog Cymru ymlaen i ddweud y canlynol:

Rydym ni wedi ymateb i'r sylwadau hynny. Mae gennym ni gyfres o reolau ar waith yr wyf i'n credu sy'n caniatáu i ni wahaniaethu rhwng pobl a oedd yn dibynnu ar hyn fel eu prif incwm a'u prif fusnes, a phobl nad oedd hyn mor ganolog â hynny i'w hincwm, ac a fydd yn caniatáu i ni ddefnyddio'r arian hwnnw a fyddai fel arall yn mynd i bobl o fantais ymylol i eraill sydd ei angen yn llawer fwy taer. Mae gan awdurdodau lleol ddisgresiwn, felly os bydd awdurdodau lleol yn dod o hyd i achosion... ac os ydyn nhw o'r farn ei bod hi'n iawn i arfer y disgresiwn hwnnw, maen nhw'n gallu gwneud hynny o dan y rheolau yr ydym ni wedi eu llunio gyda nhw.

Yn ystod sesiwn Pwyllgor yr Economi, Sgiliau a Thrafnidiaeth (30 Ebrill), wrth drafod y meini prawf cymhwyster ychwanegol, dywedodd eiriolwr polisi o **Gynghrair Twristiaeth Cymru** y canlynol:

As an industry, and particularly with regard to the self-catering sector, we are quite upset, really, about the fact that this secondary level of eligibility was brought in. It was as a result of—. I believe Julie James sent out a letter to the local authorities amending, in effect, what the Valuation Office Agency criteria are for evaluating a self-catering or a furnished holiday letting business. In effect, if you're a furnished holiday letting business, under that criteria, to be able to be eligible for the non-domestic business rates, you have to be open for—open that is—for 140 days, and you have to let for a minimum of 70 days. That threshold was raised. We don't know for what reason at all. But what it's meant is there's been some confusion, I think, and it's also allowed—or some local

authorities, maybe not because they particularly wanted to, but, because of that criteria, they're now having to do greater analysis of self-catering units to establish whether they are actually businesses or not. We believe that that's wrong, because this is money that has come from central Government at a time of greatest need, and a lot of these businesses are actually suffering hardship at the moment, and, six weeks in, they still haven't had that cash.

Dyweddodd Prif Weinidog Cymru hefyd ar 22 Ebrill:

Rwy'n fwy na pharod i ddweud y byddwn yn parhau i adolygu'r dystiolaeth. Ac os oes angen mireinio, byddwn yn dychwelyd at hynny:

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir ar adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn o reidrwydd yn cael eu diweddarau na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.